

JUNMUUCH' POLIL NOJ KAJ LU'UMIL T'ANIL

UTOJKINB'EEB'AL JU'UM U TUSA'ANIL 22-2020.

LE'EK Junmuuch' Polil Noj Kaj LU'UMIL T'ANIL

TAN UYAD'IK:

Ti le'ek Ukunle'eb' Yan utz'eeek b'etb'el etel xan u yaj poliloo' ka kunlakoo' ti ki' aj lu'umala ti a kaja ka uyaaltoo' tulakal utojil kuxtal jab'ix ti tan uyad'ik Uju'umil T'anil Ti'i Ukuuchil Kuxkinb'eeb' Muk'il T'an ti Ulu'umil T'anil tan uyilik ti ke'eenoo' ichil Uwichil yajili, jed'eeek uyantal junp'eela' uyanil utojil kuxtala a yanak umuk'u, jab'ix ti ad'a'ja'an umen upolil Noj kaja ich ketil eteloo' junmuuch' poliloo', tanoo' uyilik uwichil etel uyajil, uyilb'a'anäl etel Uyanil Umukt'an Kuch 7 ti Much'talil Utz'ab'a'anil, Umuk'il T'an Ti'i Täkaab'eeb'.

TAN UYAD'IK:

Utojil uwichil uyilb'eeb' kuxtala ichil Lu'umil T'anili uye'aj utzajil uka'tz'ab'a'anäl ti jo'lajun ti ka'k'äl k'in uyanil a Uwichil Yajil Chäka'anil, mentäkä tzaj ti kuntal etel a d'a'a ti'i Ukunle'eb'ala jed'e'ek uch'aik umuk't'an ka paatak ukänäntoo' ukuxtal, uki'il kuntal etel ukänänb'eeb' aj lu'umala.

TAN UYAD'IK

Ti uk'inil 24 ti'i ujo'p'eel ujil ajaab' 2020, le'ek upolil noj kaja ich ketil eteloo' ujunmuuch'il upoliloo' , utz'ajoo' Utojkinb'eeb'al Ju'um U tusa'anil 9-2020, le'ek tub'a ka' tan utz'ab'a'anäl jo'lajun ti ka'k'äl k'in uyanil u Muk' T'an ti Uwichil Yajil Chäka'anil jab'ix ti ke'en ichil Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 5-2020, ti uk'inil 5 ti uyoxp'e ujil a jaab' 2020, le'ek tub'a tan utz'ab'a'anäl ti Uwichil Yajil Chäka'anil tu pach jo'lajun ti ka'k'äl k'in ich tulakal a kaja.

TAN UYAD'IK

Le'ek Junmuuch' Polil Noj Kaj Lu'umil T'anil yan utz'aj t'anil Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 9-2020, a tz'aja'an umen upolil Noj Kaj ich ketil etel ujunmuuch'il upoliloo', utz'eeekoo' ti toj utojil a junjuntuul ayana

MENTÄKÄ

Le'ek umeyaj a Jätzil Muk' T'ana 138, 139 etel a 171 chuma' a) ti'i Uju'umil T'anil tii Ukuuchil Kuxkinb'eeb' Muk'il T'an Lu'umil T'anil,

UTOJKINB'EEB'AL JU'UM

Jun Jätzil. Tz'aj tanil Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 9-2020, le'ek tub'a ka' tan utz'eeek tu pach jo'lajun ti ka'k'äl k'in uyanil Uwichil Yajil Chäka'anil jab'ix ti ke'en ichil Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 5-2020 ti uk'inil 5 ti uyoxp'e ujil a jaab' 2020, tz'aja'an etel Uyutzkinb'aaänäl umen Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 8-2020 ti Junmuuch' Polil Noj Kaj, le'ek tun Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 5-2020 utzkinaja'an umen Utojkinb'eeb'al Ju'um u Tusa'anil 6-2020 ti uk'inil 21 ti'i uyoxp'e ujil a jaab' 2020 etel uka'tz'ab'a'anäl umen Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 7-2020, ti uk'inil 24 ti'i uyoxp'e ujil a jaab' 2020; tu ka'p'elil tz'aja'an etel utzkinaja'an le'ek Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 6-2020 umen Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 9-2020 ti Junmuuch' Polil Noj Kaj, ti uk'inil 24 ti uyoxp'e ujil a jaab' 2020 etel uka' tz'ab'a'anil tukaye' Utojkinb'eeb'al Ju'um U

Tusa'anil 5-2020 umen Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 8-2020 ti uk'inil 20 ti'i ukänp'eel ujil a jaab' 2020, tz'aja'an umen Utojkinb'eeb'al Ju'um u Tusa'anil 21-2020 ti Junmuuch' Polil Noj Kaj, ti uk'inil 30 ti'i ukänp'eel ujil a jaab' 2020.

Ka' Jätzil. Yilb'a'anäl . Le'ek Uyotochil Aj Il Kuxtal, Etel a Anatoos' b'el uka'a ub'ete' utak'inil a ti'i uyaj meyaj etel xan utz'ab'äl umeyaj tu pach utusa'anil wichil meyaj a ma' xantal uka'a, ka uk'ämi' junp'eel ilik uki'il uwichil utak'inil tu pach ub'oolb'eeb', ich ket etel Anat etel Tak'in ti'ijoo' aj meyaj COVID-19, atz'ab'a'ani ichil uju'umil ka' jätzil ti'i Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 20-2020 ti Junmuuch' Polil Kaj. Ma'ax ti b'iki, uyaj meyajoo' jed'eeek uk'ämäk'oo ti ka'p'eel uki'il umen a t'an ad'a'a.

Tz'ab'i uwichil ti'i Uyotochil Aj Il Kuxtal, Etel a Anatoos', ka utz'aa' umeyaj aj xokoo' ti'i il kuxtal yanak uju'um k'äla'anak upensum ti xok b'aalo' xan wa'kunaanak uk'imik uju'um, b'aalo' xan aj il k'oja'an a ma' waye'iloo' a tanoo' umeyajtik umeyaj ichil ukuuchil aj k'oja'an ti a kaja, ti'i ka' uchukoo' uyanat ichil a k'oja'anil ad'a'a COVID-19.

Le'ek Uyotochil Aj Il Kuxtal, Etel a Anatoos' yan ub'etikoo' uju'umoo' a ma' top yaja ti'i ka paatakoo' tz'ab'il umeyaj b'aalo'o jomol ka meyajb'ikoo' uju'um etel xan ub'oolb'eeb' uyaj meyaj.

Ox Jätzil. Yan k'ub'ik ti toj tulakal ub'etal ti'i u Junmuuch'il Polil Noj Kaj. Le'ek ka okok uyanil Utojkinb'eeb' ju'um ad'a'a, tak le'ek ka job'ok Uwichil Yajili umen a k'oja'anil a yanaji ti a Tikin siim sak'kalil SARS-CoV-2 etel xan a k'oja'anil COVID-19, le'ek Uwichil Meyaj Unoochpolil kaj ti ka' llb'a'anäk a K'oja'anil Covid-19 –COPRECOVID- yan utz'eeek upektzil amal maartes ti uyaam pach uj, ti tz'iib'an b'aalo' xan ich digitala ti'i Uwichiloo' uyaj Meyaj ti upolil a Noj kaja, tulakal umeyab'eeb', le'ek yan uk'ub'a'anäl tijoo' tulakal upoliloo' u Junmuuch'il Upoliloo' Noj Kaj ti jomol, yok'lal ad'a'a: ma' tu mächäk a:

1. Upektzil tulakal, amal k'in etel uyaam pach uj, yok'lal a k'oja'anil ti a COVID-19 ichil Ulu'umil T'anil, b'aalo' xan; a yanoo' uk'oja'anili, a yanoo' uk'oja'anil a ma'axto ilb'a'anikä, a ma' yanoo'ti'i, ajab'ix yanoo'ti'i, a tanoo' uch'aniloo', a yanoo' , ich ch'upoo'/winikoo', b'oonoo' ujaab'oo' etel uwichiloo' etel k'u ti k'oja'anoos', a ke'enoos' ichil ukuuch k'oja'ana, uki'il kuntaloo'. B'aalo' xan upektzili yan ukuntal ich kajil tak, yotoch kaj etel xan kajil kaj. B'aalo' xan uchil ukuuch k'älb'eeb'; kuuch, a tijoo' a kaja etel a junpaay uyumiloo', le'ek ukänänb'eeb' a noochwiniki; etel junpaay uyotochil meyaja.
2. Uyantal uch'aakoo' ichil uyoxp'eel wichil ti'i aj k'oja'anil, b'aalo' xan a jujunp'eel wichil ti k'oja'an a ma' xantal uka'a joo'. Ka paatak yantal ukuuch ti'i a k'oja'ana.
3. Ub'etab'äl tulakal uwichil a tak'in umen Ujunmuuch'il Uyutzkinb'eeb'al Muk't'an ti'i ka' mansab'a'anik ukänäntab'eeb' a k'oja'anil umen a COVID-19 ti Uyotochil Aj Il Kuxtal, Etel a Anatoos' –MSPAS-, le'ek Uyotochil aj Meyaja etel Uyilb'aanil tulakal, le'ek Uyotochil ti Meyaj Tuwich Lu'um, aj il Wakax etel il Pach Janal –MAGA-, Uyotochil Aj Lik'saj Wetlu'umal –MIDES- etel Uyotochil il Tak'in –MINECO-. Le'ek a pektzil ad'a'a b'etaja'an tiki' tutaan tulakal kaj, ukuuch utool, ub'etmeyajil etel utusa'anil usitb'eeb'.
4. Tz'aj meyaj ti'i ka paatak ilb'a'anil a k'oja'anil umen a COVID-19 umen MSPAS, etel aj il meyaj ti lu'umal a yanoo' uwichil uxoko, jab'ix xan ub'o'olb'eeb' aj meyaj a tanoo' ub'etäkä. Ad'a'a yan uyoksik le'ek b'oon a ma' ke'enoos' ti a MSPAS ti tulakal ujunmuuch' 0.

5. Utusa'anil le'ek b'oon utzäjoo' a junpaay uyumili, a kaja a ma' aj waye'iloo'o, a k'äma'an, umeyajb'eeb'al etel uyoke'eeb' ti a MSPAS, MIDES, MAGA etel MINTRAB.
6. K'ex amal k'in, tu yaam pach uj etel xan a nok' tijoo'; unok' ma'yan uk'äil; up'ookoo', usok uk'ä' nene', usok uk'ä' k'is nooch, usok k'ä' nooch, utep' chi', utep' chi' N95 a yan uvaavulaja etel a ma' yana, uneen uwich, ukänäntab'eeb', unok' ti kanan, xanab' quirúrgico.
7. K'ex amal k'in, tu yaam pach uj etel uyanatal ti uusik'i, oxii metro, jiil k'asil ich kal, uyilb'a'anil ti ik', ch'aak ti k'oja'an.
8. Utusa'anil etl uk'ub'a'anil amal k'in, tu yaam uj etel uyantal a tz'ak, b'a'al quirúrgico etel tulakal ti känänb'a'anik uyaj meyaj aj il k'oja'anoo' ichil ujunpaay tusa'anil.
9. Utusa'anil tulakal uk'exoo' etel a tzäjb'oo' ti'i ak'ab'eeb' etel xan a k'ab'eeb' ti ka ilb'a'anik wa yan uk'oja'anili ti COVID-19.
10. Uwichil ti ki' b'etaja'an tulakal a yaalb'eeb' etel uyaalb'eeb' a ila'an ti a lu'umal amal k'in etel uwichil.

Tulakal upektzil ki' b'etaja'an ti il k'oja'an b'aalo' xan yan uk'ub'a'anil umen Ukuuchil Lu'umil ti'i ukänänb'eeb'al kuxtal.

Le'ek ka job'ok a (30) k'ini ti Uwichil Yajili ad'a'ja'an umen Utojkinb'eeb' ju'um, Uwichil Meyaj Unoochpolil kaj ti ka' Ilb'a'anäk a K'oja'anil Covid-19 –COPRECOVID- yan uyilb'a'anil taan Junmuuch' Polil Kaj, ti ka' k'ub'a'anik tulakal a b'etb'a'ani etel unuukb'ul a k'aatchi' ti upoliloo'.

Kän Jätzil. Umeyajb'eeb'al a tz'aj meyaj etel ub'oolb'eeb'. Le'ek Uyotochil Aj II Kuxtal, Etel A Anatoos' yan uyanil uyilik ti'i ka paatak utz'aoos' umeyaj, a tzaj ti'i ka ilb'a'anik Meyaj Ti'i Ma' Uyantal A Yajili, Ka' Yanak Unuukb'eeb' A K'oja'anil COVID-19, ich ka'axb'ikiilak b'etmeyaj, tak ti uk'inil 31 ti uka'lajun ujil a jaab' 2020, uk'aatik jad'ik lik aju'um ad'a'a:

- a) Uju'umil ukuxtal.
- b) Uwichil uxok.
- c) Uju'umil u eelb'eeb'.
- d) Uju'umil ti uxiib'eeb' SAT.
- e) Uju'umil uwichil xok, wa tan utz'eeb' k'uak ti meyaj.

Tan ye'b'a'anil ti Uyotochil Aj II Tak'in Ti'i A Kaja ti'i ka ub'ete' utusa'anil usäb'eeb'al ti ka ub'enes utojil a tz'aj meyaj a b'etaja'an ichil a ju'um ad'a'a ti u jätzilil, ka cha'b'aanik xan ub'etab'äl u sätb'eeb' ichil uju'umil a säta'anoos' umene, etel uju'um jad'i'lik ti Xiixb'eeb' (CUR) ti'i jujuntuul a tz'ab'i umeyaja, ti'i a d'a'a ma' tzaj tz'iib'a'anak ichil Xiixb'eeb' Tukala Meyaj ti Kunle'eb' wa xan uk'ab'eeb' wa utz'iib'eeb' ichil uwichil ti Guatecompras.

Le'ek aj lu'umal a ka utz'aoo' umeyaj tanakoo' uyilik a yan ub'etikoo', b'el uka'a tz'ab'äloo' ti'i u pach ka'lajun uj, ti ka' ub'etoo', uxokb'a'anil tak ti jun ti ujunp'e ujil a jaab' 2021; le'ek iliki ma' ilb'a'aniloo' uka'ajoo' ti'i ka' tz'ab'ikoo' umeyaja, utz'ab'illoo' ufactuura, uwcihil ub'o'ob'eeb'oo'. Le'ek Ukuuchil a yanoo' tz'on ti kaja b'el uka'a utz'aoo' a muk't'an a tzaj ti ka' b'etb'a'anik a tz'iib'a'an ichil utusa'anil a junmuuch't'an ad'a'a, ichil upach jo' k'in (5) xoka'an tak le'ek ka yanak uyanil Utojkinb'eeb' ju'um.

Tan aalb'il ti'i Uyotochil Aj II Tak'in Ti'i A Kaja uka' ye'ikoo' usätb'eeb' tak'in a ti'i Uyotochil Aj II Kuxtal, Etel A Anatoos' ichil u jätzil 14 etel 15 ti Utojkinb'eeb'al Ju'um u Tusa'anil 12-2020 ti Junmuuch' Polil Kaj, Umuk'il ti'i ka känäntab'a'anik aj Lu'umal umen a k'oja'anil COVID-19 ti ka' meyajb'a'anik a tz'aj meyaj ti'i ka' ilb'a'anik a k'oja'anili.

Ti'i uju'umil ub'o'olb'eeb' a ak tanoo' umeyaj tak ti 1 ti uyoxp'e ujil ajaab' 2020, le'ek Uyotochil Aj II Tak'in Ti'i A Kaja etel Uyotochil Aj II Kuxtal, Etel A Anatoos', ich amal uj, ich ket ti'i ka' b'o'olb'a'anikoo' a tanoo' uyilik a k'oja'anil umen a COVID-19, ichil junpaaytak meyaj a tanoo' ub'etikä.

Ichil tak u ujil a wäkp'eel tak ka'lajun uj ti umeyajb'eeb' 2020, ichil upach a uju, le'ek tak a jujunp'eel meyaj wa xan le'ek ilik Uyotochil Aj II Kuxtal, Etel A Anatoos' uk'ati ujele' b'oon a tz'aja'an ti'i ka' ilb'a'anik a tz'iib'a'an ichil a jätzil ad'a'a; ad'a'a tzaj use' ilb'a'anil, ti'i ka b'etab'a'anik a tan uyaalb'ili. Ma' jed'eek ujelb'a'anil uyaab'il a ka'p'eel ichil ub'oolb'eeb' tau ju.

Jo' Jätzil. Le'ek Ujunmuuch' Muk't'anili yan, ti'i ad'a'a junmuuch' t'ana uka'tz'ab'a'anil Uwichil Yajil Chäka'anil ad'a'ja'an umen Utojkinb'eeb'al Ju'um, ka b'etab'a'anik up'is känäntab'eeb' etel ma' ti b'onik ti b'ajil etel a k'oja'anil COVID-19, jab'ix ka yaaltab'a'anik mak yan uk'oja'anil, a ke'en ich känänb'eeb' b'aalo' xan tanak uyilb'il.

B'aalo' xan, ulik'sab'a'anil umeyajb'a'anil tulakal jab'ix xok, konol, meyaj etel tulakal xan a mächb'a'ani yok'lal a k'oja'anil ad'a'a.

Wäk Jätzil. Uka' je'b'a'anil. Le'ek tan atz'aja'an ti'i ukänäntab'eeb' kuxtala ti'i ka kajak b'etab'il a meyaj, a b'etaja'an ti junpaaytak kuuch meyaj, yan uyoksikoo' ad'a'aja'an ti ka ka' je'b'a'anik a k'unaj wa ka'ax k'uak; le'eke ich ket ka meyajb'a'anik jab'ix konol etel tak'inil.

Wuk Jätzil. Tz'aj Wichil ti jok'ol. Umen uk'ab'eetil ti'i aj kajil etel xan ukänäntab'eeb' ukuxtal a kaja, tan utz'ab'il uwichil ujuk'eeb'oo' aj k'unajili, yan uyokol ich ketil ti ka paatak b'etab'a'anil a ki'ili le'ek k'uak a k'ab'eet ti'i aj kajili, le'ekoo' yanoo' uyantal uyeeltab'eeb'.

Wäxäk Jätzil. Tz'aj Wichil ti jok'ol. Umen umeyajb'eeb' ti a yajil ad'a'a , jed'ekoo' umeyaj aj il b'a'alche'oo' ak yanakoo' uyeeltab'eeb' ti'i ka paatakoo' uyila' a yajil ad'a'a umen a k'älb'eeb' b'ajil.

B'olon Jätzil. Tan uka' yutzkinb'a'anil ujo' tusa'anil junmuuch' t'an ti ujätzil 2 ti Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 13-2020 ti'i Junmuuch' Polil Kaj, muk' ti saalkunaj tak'in ti'i wetlu'umal umen a yajil ti COVID-19, le'ek p'aati ti tz'iib'a'an ti b'aala':

“Kulpachb'a'ani le'ekoo' a wetlu'umal a yanoo' uyotoch tub'a walak' usitikoo' 200 kwh a ila'an ichil uyad'a' ju'um a k'ub'ooti'i ti uka'p'eel ujil a jaab' 2020, le'ek uyaj meyaj a kaja, le'ek xan a tanoo' umeyaj a junpaay uyumili, le'ek tak a tanoo' umeyaj ti'i a noj kaja. Jed'ekoo' upaatal uk'imoo' le'ek mak walak' unaaltik utz'eeakil a (2000.00) amal uju, a yanoo' ichil ka'ax k'uak wichil meyaja. B'aalo' xan uwichil Kunle'eb'al a tanoo' uk'ämäk uyanat a Ukuuchil Lu'umil ti'i ukänänb'eeb'al kuxtal. Ti'i uyilb'eeb', utusa'anil uju'umu b'el uka'a ilb'a'anil ich electrónica.”

Lajun Jätzil. Tan utz'ab'a'anil ichil Utojkinb'eeb'al Ju'um u Tusa'anil 13-2020 ti Junmuuch' Polil Kaj, Muk' ti anat etel tak'in aj lu'umala umen a yajil ti COVID-19, ti'i ka p'aatik ti tz'iib'a'an ti b'aala':

“B'el uka'a ti aantab'a'anil a otzil, ma' icham, noochwinik, le'ekoo' aj lu'umal a k'oja'anoo', le'ekoo' xan a najil le'ek tub'a yanoo' aj meen tz'ub' a ma' yan umuk'oo' yan ub'etab'a'anil ti jujuntuul uyumil naj, ka'ax ke'enakoo' ich ket, tijoo' aj lu'umal a tzaj tijoo' ka oksab'a'anik ichil uwichil anata, wa ma' utz'ab'älti'i, b'el uka'a nene'kunb'a'anil a yan ub'etiki. Le'ekoo' aj lu'umal a ma' yanoo' uk'aa'k'a, le'ek a tan uyilik ad'a'a jätzili, yanoo' uk'ämäk ti jomol uyanat.”

Junlajun Jätzil. Utzkinb'a'ani a jätzil junlajun ti Utojkinb'eeb'al Ju'um U Tusa'anil 13-2020 ti'i Junmuuch' Polil Kaj, Muk't'an ti saalkunaj aj lu'umal umen a k'oja'anil ti COVID-19, le'ek tan up'aatil ti b'aa'a':

“Jätzil junlajun. Utojiil eeltab'eeb' wetlu'umal. Ti'i ka paatak b'etab'a'anil umuk't'an ad'a'a, tulakal eeltab'eeb' (DPI) . uyanili walak' ujob'ol umen umuk' ti lajun jaab', b'el uka'a ilb'a'anil ti u eeltab'eeb' ka'ax k'uak polil ti'i kay wa ulaak' tu pach a jaab' 2020, le'ek ka job'ok uyanili ti jujunp'eel a eeltab'eeb'e.”

Ka'lajun Jätzil. Le'ek ad'a'a Utojkinb'eeb'al Ju'um aalb'i ich jomolil umen jujunp'eel up'is ti ka'ka'tuul wa uyoxp'eel tusa'anil upoliloo' a walak' ujunmuch'kintik Upolil a kaja, tz'aja'an ich junp'elik much'tal etel okol uka'a uyanil ichil ulaak' uk'inil ka' aalb'a'anik ichil Eeltab'äl Ichil A Kaja.

UJUNMUUCH'IL MUK'T'AN TI'I UKULPACHB'A'ANIL, UYAALB'A'ANIL ETEL UTZ'AB'ÄL UPEKTZIL

TZ'AJA'AN ICHIL UYOTOCHIL UJUNMUUCH'IL UYUTZKIB'EEB'AL MAK' T'AN, ICHIL ULU'UMIL T'ANIL, TI UKA'P'E K'INIL TI UWÄP'EEL UJIL A JAAB' 2020.

CIUDAD DE GUATEMALA, EL DOS DE JUNIO DE DOS MIL VEINTE.

ALLAN ESTUARDO RODRIGUEZ REYES
PRESIDENTE

DOUGLAS RIVERO MERIDA
SECRETARIO

CARLOS SANTIAGO NAJERA SAGASTUME
SECRETARIO

PALACIO NACIONAL: Guatemala, ocho de junio del año dos mil veinte.

PUBLÍQUESE Y CÚMPLASE

GIAMMATTEI FALLA

Licenciate Gerardo García Rojas
Ministro de Gobernación

Licda. Anyela Susana Landa Arriaga
SECRETARIA GENERAL
DE LA PRESIDENCIA DE LA REPUBLICA